

УДК 81'42:159.9:7

DOI <https://doi.org/10.32782/2412-933X/2025-XXV-13>

ЕКСТЕРІОРИЗАЦІЯ СЕМІОТИЧНИХ КОМПОНЕНТІВ МЕДІАДИСКУРСУ В АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ ВІЗУАЛЬНОМУ ПРОСТОРІ

Куліш Владислава

кандидат філологічних наук, доцент,
старший викладач кафедри германської філології
Сумський державний університет
ORCID ID: 0000-0002-8283-7431

Статтю присвячено дослідженню екстеріоризації семіотичних компонентів медіадискурсу в англomовному візуальному просторі. Увагу зосереджено на особливостях сучасного медіадискурсу, який набуває ознак мультимедійності, трансмедійності та інтерактивності, що зумовлює його підвищену семіотичну насиченість. Визначено, що у візуально-вербальних медіанаративах ключове місце посідає психологічний складник, який виконує не лише інформаційно-просвітницьку, а й культурно-посередницьку та терапевтичну функції.

У статті виокремлено основні тематичні блоки, пов'язані з репрезентацією батьківських і дитячих образів. Акцент робиться на ключових опозиціях «ідеальна / неідеальна мати», «ідеальні / неідеальні батьки», «ідеальна / неідеальна дитина», які в сучасних медіатекстах віддзеркалюють соціально релевантні моделі виховання, ідентичності та міжособистісних відносин. Застосування семіотичного підходу дозволяє простежити латентні смисли, приховані у вербальних, візуальних та мультимодальних репрезентаціях, і виявити механізми їх впливу на масового реципієнта. Аналіз показує, що материнські та батьківські фігури в англomовному медіапросторі постають амбівалентними: з одного боку, вони виконують підтримувальну функцію соціалізації та формування позитивних цінностей, з іншого – можуть ставати джерелом внутрішніх конфліктів і психологічних бар'єрів. Особливий акцент зроблено на ролі дитини як центрального семіотичного компонента, що уособлює ідеї розвитку, автентичності, внутрішньої доброти та потенціалу до самоздійснення.

Таким чином, англomовний візуальний медіапростір концептуалізується як інтегративна комунікативна платформа, що поєднує семіотичні та психологічні параметри, формуючи зрілі моделі соціальної взаємодії та сприяючи укоріненню культурно значущих цінностей у суспільній свідомості.

Ключові слова: візуальний простір, медіадискурс, семіотика, семіотичний компонент, медіанаратив.

Kulish Vladyslava

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at the Department of German Philology
Sumy State University

EXTERIORISATION OF SEMIOTIC COMPONENTS OF MEDIA DISCOURSE IN THE ENGLISH-LANGUAGE VISUAL SPACE

The article is devoted to the study of the exteriorisation of semiotic components of media discourse in the English-language visual space. Attention is focused on the peculiarities of contemporary media discourse, which is acquiring the characteristics of multimedia, transmedia and interactivity,

resulting in increased semiotic saturation. It is determined that in visual-verbal media narratives, the psychological component plays a key role, performing not only informational and educational functions, but also cultural mediation and therapeutic functions.

The article highlights the main thematic blocks related to the representation of parental and child images. The emphasis is on the key oppositions 'ideal/non-ideal mother,' 'ideal/non-ideal parents,' 'ideal/non-ideal child,' which in contemporary media texts reflect socially relevant models of upbringing, identity, and interpersonal relationships. The use of a semiotic approach allows us to trace the latent meanings hidden in verbal, visual and multimodal representations and to identify the mechanisms of their influence on the mass recipient. The analysis shows that maternal and paternal figures in the English-language media space appear ambivalent: on the one hand, they perform a supportive function of socialisation and the formation of positive values, and on the other, they can become a source of internal conflicts and psychological barriers. Particular emphasis is placed on the role of the child as a central semiotic component that embodies the ideas of development, authenticity, inner goodness, and the potential for self-realisation.

Thus, the English-language visual media space is conceptualised as an integrative communicative platform that combines semiotic and psychological parameters, forming mature models of social interaction and contributing to the rooting of culturally significant values in public consciousness.

Key words: *visual space, media discourse, semiotics, semiotic component, media narrative.*

Вступ. Семіотика посідає провідне місце серед теоретико-методологічних засад сучасних філологічних досліджень, оскільки забезпечує системний інструментарій для вивчення знаків, символів та механізмів породження й інтерпретації смислів у мовних, літературних і культурних дискурсах. Актуальні напрями семіотичних студій у межах філології характеризуються міждисциплінарною спрямованістю, що передбачає інтеграцію знань із лінгвістики, літературознавства, культурології, когнітивістики та соціальних наук.

Метою статті є виокремлення та аналіз основних семіотичних компонентів медіадискурсу в англійськомовному візуальному просторі. Для досягнення мети дослідження було виокремлено такі основні завдання:

- 1) проаналізувати основні тематичні блоки сучасного англійськомовного візуального простору;
- 2) виокремити основні семіотичні компоненти, що належать до виокремленого тематичного блоку;
- 3) проаналізувати структуру та прагматику семіотичних компонентів у сучасному англійськомовному візуальному просторі.

Виклад основного матеріалу. Семіотика як самостійна академічна дисципліна вивчає одну з найважливіших характеристик людського інтелекту – здатність створювати та використовувати знаки (слова, символи тощо) для мислення, спілкування, рефлексії, передачі та збереження знань. Медіадискурс нині має надзвичайно велике семантичне навантаження, оскільки набуває таких ознак, як мультимедійність, гіпертекстуальність, інтерактивність, трансмедійність. Аналіз семіотичних особливостей у галузі медіакультури відкриває широкі можливості, оскільки аналіз внутрішньої структури тексту дає змогу виявити латентні, амбівалентні, різноманітні змісти, які притаманні саме медіадискурсу. Такий підхід дає можливість зрозуміти позиції тих, хто створює, і тих, хто сприймає матеріали медіа; зазирнути у внутрішню структуру, логіку, ідею послання.

Ілюстративний матеріал вказав на наявність психологічного складника в структурі сучасного візуального медіадискурсу, що виконує вагомий комунікативний та культурно-посередницький функцію, виступаючи джерелом змісту, інтерпретаційних моделей та інструментом впливу на когнітивну сферу, емоційний стан і поведінкові стратегії цільової аудиторії.

Його присутність у медіапросторі не обмежується безпосереднім відтворенням тексту – психологічний компонент реалізується через складні процеси інтермедіальності та медіа-адаптації, що забезпечують трансформацію вербального змісту у візуальні, аудіовізуальні та мультимодальні форми.

Інтеграція психологічної тематики у візуальні медіа відбувається через декілька взаємопов'язаних механізмів: екранні адаптації, що наративізують психологічні ідеї та роблять їх доступними масовому споживачеві; цитування та інтертекстуальні відси- лання, які забезпечують впізнаваність авторитетних джерел і формують інтелектуальний контекст медіатвору; візуалізацію психологічних концептів у формі інфографіки, ілюстра- цій, мемів, анімацій та інтерактивних елементів, що підвищують зрозумілість і засвоюва- ність інформації; створення нових форматів комунікації, зокрема інтерактивних курсів, мультимедійних лекцій, які поєднують текстовий і візуальний контент в єдину семіотичну систему. Одним із провідних аспектів присутності психологічної літератури у візуальному медіапросторі є процес візуалізації психологічних концептів, теорій та емпіричних резуль- татів досліджень [1; 4; 5].

Таким чином, у межах лінгвосеміотичного підходу мовний знак, що розглядається як засіб номінації об'єктів і явищ дійсності, виступає також активним учасником процесу породження нових смислів у тексті, його семіотичний статус визначається не лише фор- мальною структурою, а й функціональною взаємодією з іншими знаками, типовими моде- лями репрезентації та контекстуальним оточенням. У цьому контексті мовний знак постає як динамічна одиниця, здатна до смислотворення через включення в парадигму асоціа- тивних, інтертекстуальних та когнітивних зв'язків. Аналіз із позиції медіасеміотики перед- бачає розшифрування символів і знаків, смислових структур медіакультури з огляду на соціальний, політичний та загальний культурний контекст. Через декодування медіатек- стів можуть бути розкриті глибинні приховані змісти й авторські інтенції. Процес пізнання змістів і форм медіа відбувається на декількох рівнях: синтаксичному, семантичному та прагматичному [1].

Візуалізація психологічного змісту не лише виконує функцію популяризації психологіч- них знань, але й формує нові когнітивні та перцептивні моделі їх засвоєння. Вона сприяє переосмисленню традиційних академічних підходів до викладу матеріалу, підвищує рівень залучення реципієнта через поєднання інтелектуального й емоційного впливу, а також інтегрує психологічні наративи в ширший культурно-соціальний контекст. У результаті такі наративи, що опосередковані візуальними медіа, перетворюється на потужний інструмент формування суспільних уявлень про психологічне здоров'я, особистісний розвиток і соці- альні взаємодії. Тому натеper особливої ваги набуває використання різноманітних засобів поширення інформації з метою популяризації соціально значущих наративів, що сприяють формуванню психологічно обізнаного та зрілого суспільства. Необхідність дослідження проблем виховання та міжособистісних стосунків зумовлює звернення до аналізу емпірич- ного матеріалу, який виявив соціально обґрунтовані опозиційні тематичні блоки, зокрема: ІДЕАЛЬНА / НЕІДЕАЛЬНА МАТИ (IDEAL / NON-IDEAL MOTHER), ІДЕАЛЬНІ / НЕІДЕАЛЬНІ БАТЬКИ (IDEAL / NON-IDEAL PARENTS), ІДЕАЛЬНА / НЕІДЕАЛЬНА ДИТИНА (IDEAL / NON-IDEAL CHILD). Такі тематичні блоки екстеріоризуються прозоро завдяки лінгвальним вербалізаторам типу: mother / mum, parent / parents, child / children.

Значущість компонентів зазначених тематичних блоків має як культурну, так й історичну зумовленість, оскільки мати, як центральна фігура сім'ї, відіграє ключову роль у вихованні та формуванні зрілої особистості. Аналізуючи материнський досвід медіанараторів, слід зазначити, що він ґрунтується як на професійних, так і на особистих напрацюваннях, напр.:

When I opened my private practice, I worked solely with adults for therapy or parent guidance. After I became a mother myself, I increased my parent guidance work – both in one-on-one consultations and in ongoing monthly parenting groups [3, с. 10]. Центральним знаком цього тематичного блоку є *مامی (mother)*, натомість материнський досвід медіанараторів реалізується через особовий займенник *I*, що допомагає осмислити їх інтерес до загальної психологічної терапії: *adults for therapy or parent guidance* та згодом – до проблем виховання: *I increased my parent guidance work*.

Образ матері постає як ключовий компонент, що суттєво впливає на формування особистості та розвиток її ідентичності. У медіанаративі цей вплив виявляється через репрезентацію матері як центральної фігури сімейної структури, здатної встановлювати норми поведінки та визначати межі допустимого. Так, у фрагментах: *Your mother ruled the roost?* [6, с. 25] та *So what happened if anyone crossed your mother?* [6, с. 25] підкреслюється авторитарна позиція матері та її здатність контролювати сімейну динаміку. Особливо показовим є приклад: *Lying to his rigid, commanding mother was precisely the thing little Dan needed to do to preserve his sense of self and autonomy* [6; 26], де демонструється, що надмірна жорсткість і домінантність материнської фігури можуть спричиняти протидію з боку дитини, стаючи каталізатором розвитку її автономії. Таким чином, материнський вплив у медіадискурсі постає як амбівалентний феномен: з одного боку – він забезпечує соціалізацію та підтримку, з іншого – може провокувати спротив, необхідний для становлення індивідуальної суб'єктності.

У контексті сучасного медіадискурсу роль батьків виступає як центральний елемент, що активно конструюється і транслюється через різноманітні наративи. Вплив батьків на розвиток дитини підкреслюється як ключова тема, що формує суспільне уявлення про ефективне виховання та підтримку особистісного зростання. Зокрема, у представлених медіатекстах батьки виступають не лише як джерело соціалізації, а й як активні агенти змін у житті дитини, напр.: *Though on the surface the situations are unique – the smart-mouthed five-year-old, the regressing potty-trained toddler, the defiant preteen – the underlying desire is the same: all parents want to do better* [3, с. 9]. Вони також позиціонуються як єдність, здатна сприяти трансформації дитини через підтримку і розвиток: *My work with parents centers on helping them move from a place of despair and frustration to one of hope, empowerment, and even self-reflection – all without leaning on many of the most commonly promoted parenting strategies* [3, с. 10]. Окрім того, медіанаратори звертають увагу на те, що робота з батьками часто виявляється більш дієвою, ніж пряма робота з дітьми, що підкреслює значущість їх ролі в процесі психологічної підтримки, напр.: *While I loved treating children, I quickly grew frustrated by the limited contact I had with parents, often wishing I was also working with the parents rather than working directly with the child and talking to the parent adjunctively* [3, с. 10]. При цьому медіатексти також висвітлюють недоліки батьківських практик, наголошуючи на необхідності усвідомлення та корекції цих проблем для уникнення повторення міжпоколінних патернів, напр.: *So many of us had parents who led with judgment rather than curiosity, criticism instead of understanding, punishment instead of discussion. (I'd guess they had parents who treated them the same way.) And, in the absence of intentional effort to course correct, history repeats itself. As a result, many parents see behavior as the measure of who our kids are, rather than using behavior as a clue to what our kids might need* [3, с. 19]. Водночас, незважаючи на виклики та труднощі, які супроводжують процес виховання, батьки залишаються ключовими фігурами, на яких тримається основа психологічного дискурсу, що відображається у твердженні, напр.: *Exhausting and totally inconvenient for parents, yes, but normal* [3, с. 43]. Загалом, принцип внутрішньої доброти, який лежить в основі

представлених наративів, акцентує на позитивному потенціалі батьків і дітей, забезпечуючи конструктивний підхід до розуміння поведінкових особливостей, напр.: *The principle of internal goodness drives all of my work – I hold the belief that kids and parents are good inside, which allows me to be curious about the ‘why’ of their bad behaviors* [3, с. 17].

Важливість реалізації тематичного блоку ІДЕАЛЬНА / НЕІДЕАЛЬНА ДИТИНА (IDEAL / NON-IDEAL CHILD) підтверджується не лише кількісним аналізом корпусу, а й якісним виявленням стійких компонентів, що пов'язані з образом дитини та осмисленням її ролі у становленні дорослої й зрілої особистості. У межах англійськомовного візуального медіапростору дитина постає ключовим персонажем, репрезентація якого має неоднозначний, але переважно позитивний характер. Навіть у випадках, коли описується проблемна поведінка чи емоційні труднощі, дискурс схильний підкреслювати базову «цінність дитини» як суб'єкта, що володіє внутрішнім ресурсом для розвитку, напр.: *I want you to reflect on your childhood and imagine how your parents would have responded in a few scenarios* [3, с. 19]. Увага фокусується не лише на дитині як такій, а й на необхідності її усвідомлення в ретроспективній перспективі, у зв'язку з батьківським впливом та формуванням поведінкових сценаріїв. Подібним чином автори наголошують на збереженні позитивної внутрішньої сутності дитини навіть у проблемних ситуаціях, напр.: *When you call your child ‘a spoiled brat,’ you are still good inside. When your child denies knocking down his sister’s block tower (even though you watched it happen), he is still good inside* [3, с. 17]. Така риторична стратегія формує медіапростір, в якому дитина осмислюється як суб'єкт розвитку, а не як об'єкт виховних санкцій.

Окремим аспектом англійськомовного медіапростору є акцент на ролі батьків як ключових агентів впливу, які задають траєкторію формування особистості. Саме через батьківські фігури індивід отримує перші зразки поведінки, які надалі перетворюються на сталі моделі взаємодії зі світом. У текстах простежується послідовна тенденція аналізувати дитячий досвід крізь призму материнської чи батьківської поведінки. Так, питання домінування матері в сімейній структурі артикулюється безпосередньо, напр.: *Your mother ruled the roost?* [6, с. 25], або *So what happened if anyone crossed your mother?* [6, с. 25]. Ці приклади не лише відтворюють реальний досвід, але й концептуалізують образ батьківської фігури як джерела владних рішень, що безпосередньо впливають на становлення дитячої автономії. У подібних випадках медіанаратив виконує діагностичну функцію, демонструючи, як сувора чи жорстка материнська поведінка спричиняє появу захисних стратегій у дітей: *Lying to his rigid, commanding mother was precisely the thing little Dan needed to do to preserve his sense of self and autonomy* [6, с. 26]. Наведений приклад ілюструє, що навіть девіантна поведінка (брехня) у такому контексті може розглядатися як засіб самозбереження й збереження ідентичності, а не лише як негативний акт.

У низці фрагментів простежується ще одна важлива тенденція – надмірна присутність чи інтрузивність батьківської фігури, яка в дорослому житті породжує сильні психологічні бар'єри та призводить до формування внутрішніх «захисних стін», напр.: *Tom had an intrusive (boundaryless) mother, and now Tom self-protects with thick walls* [6, с. 44]. Тут вербалізовано причинно-наслідковий зв'язок: надмірне порушення кордонів у дитинстві призводить до формування гіпертрофованих захисних механізмів у дорослому віці. Таким чином, образ батьківської фігури в медіадискурсі слугує своєрідним ключем для інтерпретації теперішньої поведінки особистості.

Значна увага у цьому контексті приділяється механізму наслідування, що розглядається як базова форма засвоєння поведінкових моделей. Дитина не лише імітує зовнішні дії, а й інтеріоризує цінності та патерни, які транслюють батьки, напр.: *Most children will*

model themselves on the parent with whom they identify – the one they feel closest to (not necessarily the same-sex parent) – and react to the other parent in many of the same ways as does that parent's spouse [6, с. 87]. Медіанаратор акцентує увагу на двошаровому рівні впливу: безпосереднє наслідування значущого дорослого та опосередковане відтворення його ставлення до інших членів родини. Таким чином, психологічний дискурс не лише описує індивідуальні випадки, а й формує ширшу концептуальну модель соціалізації.

Наступним важливим аспектом є вплив на формування ідентичності та соціальних ролей. У цьому контексті візуальне медіа постає як потужний інструмент конструювання індивідуальних та колективних ідентичностей. Йдеться не лише про безпосереднє описування дитячого досвіду, а й про його символічне навантаження, яке спрямоване на ширшу аудиторію. У медіадискурсі через репрезентацію батьківських і дитячих стосунків вибудовується уявлення про норми поведінки, гендерні ролі, очікувані соціальні сценарії. Таким чином, візуальний медіапростір виступає інструментом формування соціокультурних уявлень, які особливо активно впливають на молодіжну аудиторію, схильну до сприйняття моделей через емоційно забарвлений контент. Водночас відзначається й психоемоційний ефект: зображення проблем дитинства здатне актуалізувати травматичний досвід глядачів, формуючи емпатійний або навіть терапевтичний простір взаємодії.

Зрештою, компонент «внутрішньої дитини» екстеріоризується як семіотичний репрезентант досвіду, що зберігається впродовж усього життя. У дорослому віці цей аспект продовжує впливати на поведінку та самосприйняття індивіда, напр.: *His inner child feels the aloneness that that boy of seven must have felt in his family; if he hadn't felt so alone, he would have told someone about his aunt* [6, с. 72]. Тут виявляється пролонгований ефект дитячого досвіду, який визначає подальшу життєву траєкторію та моделі взаємодії з іншими. Отже, психологічний нефікшн-дискурс, будуючи свої наративи на аналізі дитячо-батьківських відносин, виконує функцію не лише опису, але й інтерпретації, актуалізуючи значення дитинства для розуміння сучасної дорослої ідентичності.

Висновки. Психологічний компонент у сучасному візуальному медіадискурсі посідає ключове місце як інструмент популяризації знань, формування культурно-соціальних уявлень і конструювання моделей поведінки. Його інтеграція у візуальні, аудіовізуальні та мультимодальні медіа сприяє трансформації складних наукових концептів у доступні, емоційно насичені та когнітивно зрозумілі форми. Завдяки цьому психологічна література виконує не лише інформаційно-освітню, а й терапевтичну та соціалізаційну функцію, впливаючи на уявлення аудиторії про психічне здоров'я, саморозвиток та міжособистісні стосунки.

Аналіз репрезентацій батьківських і дитячих образів у межах тематичних блоків «Ідеальна / неідеальна мати», «Ідеальні / неідеальні батьки», «Ідеальна / неідеальна дитина» показує, що медіадискурс акцентує на подвійній природі батьківського впливу – підтримувальній і водночас потенційно проблемній. У результаті формується амбівалентний наратив, у якому материнські й батьківські фігури постають не лише агентами соціалізації, а й чинниками, що здатні породжувати психологічні бар'єри та внутрішні конфлікти. Психологічна тематика у візуальному просторі сучасних медіа є не просто відображенням наукових ідей чи особистих досвідів, а комплексним культурним феноменом. Він забезпечує переосмислення традиційних моделей виховання, пропонує інструменти саморефлексії та особистісного зростання, а також створює нові комунікативні практики, здатні впливати на колективну свідомість і формувати більш психологічно зріле суспільство.

Література:

1. Зражевська Н. Теорія медій та суспільства. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 192 с.
2. Kazawa G., Tosa N., Miyata M., Nakatsu R. Psychological Evaluation of Media Art Focusing on Movement. 2023. С. 186–197. https://doi.org/10.1007/978-3-031-55312-7_14.
3. Kennedy B. Good inside: A practical guide to becoming the parent you want to be. London : HarperCollins UK, 2022. 336 с.
4. Mataram S., Ardianto D. Visual Media as a Means of Psychological Therapy. 2020. <https://doi.org/10.4108/eai.2-11-2019.2294778>.
5. Reavey P. Introduction. A Handbook of Visual Methods in Psychology. 2020. <https://doi.org/10.4324/9781351032063-134>.
6. Real T. Us: Getting past you and me to build a more loving relationship. New York : Rodale Books, 2022. 352 с.

References:

1. Zrazhevskya, N. (2021). Teoriia medii ta suspilstva [Theory of media and society]. Kyiv: Kyiv. un-t im. B. Hrinchenka. [in Ukrainian].
2. Kazawa, G., Tosa, N., Miyata, M., & Nakatsu, R. (2023). Psychological evaluation of media art focusing on movement. In Proceedings (pp. 186–197). https://doi.org/10.1007/978-3-031-55312-7_14 [in English].
3. Kennedy, B. (2022). Good inside: A practical guide to becoming the parent you want to be. London: HarperCollins UK. [in English].
4. Mataram, S., & Ardianto, D. (2020). Visual media as a means of psychological therapy. <https://doi.org/10.4108/eai.2-11-2019.2294778> [in English].
5. Reavey, P. (2020). Introduction. In a handbook of visual methods in psychology. <https://doi.org/10.4324/9781351032063-134> [in English].
6. Real, T. (2022). Us: Getting past you and me to build a more loving relationship. New York: Rodale Books. [in English].

Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0)

Дата надходження статті: 21.09.2025

Дата прийняття статті: 20.10.2025

Опубліковано: 10.12.2025